N°. 123.

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

[illegible]
Van een tot [illegible] . . . . . *f* 1.00.
Voor [illegible] . . . . *"* 0.15.
[illegible] zegelgeld.

MAANDAG 17 OCTOBER.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:
Voor 's Gravenhage per 3 maanden . . . . *f* [illegible]
Voor de overige steden des Rijks . . . . *"* [illegible]

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
VAN HAREN NOMAN EN KOLFF, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen, per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het abonnement *f* 60, Ned. Cour.

De begrootingswetten.

III.

Wij kiezen tot vergelijking van onzen tegenwoordigen toestand met dien, waarop het vorig Ministerie aftrad, de begrootingen van 1850 en 1853.

Die van 1850, omdat zij kan worden aangemerkt als het laatste werk van het Ministerie DONKER-DE-KEMPENAER, dat met November 1849 vervangen werd, en dardoor aan zijne opvolgers geen tijd overliet, om de reeds ingediende begrooting te wijzigen. Die van 1853, welke onder het Ministerie THORBECKE werd vastgesteld, en, gelijk wij reeds deden opmerken, op slechts weinige punten met die voor 1854 verschilt, waarbij echtwel in aanmerking komen mag de vermindering van renten, door de amortisatie van schuld onder dat Ministerie verkregen.

De begrooting van 1850 beliep:

in uitgaaf	*f* 69,644,141.77	
die van 1853	*"* 70,085,078.21½	
dus *meerder*	*f* 440,936.44½	

Dit verschil ontstaat uit de *vermindering* van

de Hooge Collegiën met . . .	*f* 28,070.00	
Buitenlandsche Zaken	*"* 36,086.00	
Justitie	*"* 117,966.72	
Nationale Schuld	*"* 430,835.21	
Oorlog	*"* 158,000.00	
Koloniën	*"* 4,023.00	
		f 774,980.93

en de *vermeerdering* van

Binnenl. Zaken met . . *f* 787,436.80		
Herv. Eeredienst . . *"* 25,939.29		
R. C. Eeredienst . . *"* 23,798.50		
Marine . . . . *"* 330,429.02½		
Financiën . . . . . *"* 48,313.76		
		f 1,215,917.37½
		f 440,936.44½

[illegible] van den aard dezer verschillen, blijkt [illegible] *bezuiniging* invloed had, en omtrent [illegible] het vorige Ministerie meerdere [illegible] den dag heeft gelegd. Wij zullen dit straks in bijzonderheden aantoonen.

De begrooting van 1850 bedroeg:

in ontvang	*f* 70,994.969.33
die over 1854	71,789.752.51½
dus *meerder*	*f* 794.783.18½

Wij brengen niet in vergelijking de verhoogde opbrengst der *grondbelasting* van *f* 191,075.00, omdat zij minder kan worden toegeschreven aan eenige daad van het Algemeen Bestuur dan voor zoover de ontginning van gronden, aanbouw van getimmerten enz. van Regeringswege wordt aangemoedigd en gemakkelijk gemaakt. [illegible] in het Ministerie prijzen, alsschet door liscaliteiten de heffing der belastingen meer productief tracht te maken, en alzoo op zich zelf laten de verhooging van *f* 70,000 op de *personele belasting*.

Wij mogen daarentegen wel wijzen op de billijke vermindering, die de belasting op de *patenten* heeft ondergaan door wijziging van het tarief voor schuiten en schepen, maar die nogtans door vermeerdering van uitgegeven patenten zoodanig is gedekt, dat slechts eene vermindering van *f* 1200 is veroorzaakt.

Maar met allen grond meenen wij te mogen wijzen op de vermeerdering en de opbrengst van sommige accijnsen, als een gevolg van de herziening der daarop bestaande wettelijke bepalingen.

De opbrengst der accijnsen levert, bij vergelijking der ramingen van 1850 en 1854, de navolgende verschillen, als:

	Meerder.
Suiker (meer dan verdubbeld) . .	*f* 687,636.36
Wijn	*"* 81,400.00
Binnenl. gedistilleerd	*"* 155,400.00
Collectief zegel	*"* 30,306.04
Zout	*"* 207,000.00
Zeep	*"* 13,800.00
Collectief zegel	*"* 8,187.59

terwijl daarentegen door de afschaffing van den accijns op schapen en varkens slechts op het *geslagt* eene vermindering van *f* 279,110 [illegible] is ontlast.

De regeling en herziening der wettelijke bepalingen op het zegel en registratie scheen onder de plannen van het afgetreden Ministerie te behooren. De opbrengst van de *indirecte* belastingen onderging sedert 1850 eene verhooging van *f* 345,000.00.

Belangrijk was de vermeerdering van de opbrengst der regten op den in- en uitvoer ad *f* 452,000; terwijl de invoering der scheepvaartwetten wel eene vermindering van *f* 250,000 in de scheepvaartregten veroorzaakte, maar ruimschoots door den verhoogden bloei onzer reederijen is vergoed.

De nieuwe wet op den *waarborg der gouden en zilveren werken* gaf eene meerdere opbrengst van *f* 44,227.32; die tot regeling der aangelegenheden van de *brievenposterij* van *f* 250,000.

In vergelijking met deze aanzienlijke vermeerderingen van 's Rijks inkomsten, wordt onbeduidend het verhoogd bedrag van het *vermoedelijk batig slot der koloniale administratie*, dat slechts een verschil van *f* 50,000 oplevert.

Bij al deze cijfers mogen wij nog de aandacht vestigen, op de regeling der bijzondere fondsen en de naauwgezette verantwoording van alles, wat slechts eenigzins tot 's Rijks beheer in betrekking stond. Wij [illegible] van verschillende ontvangsten en toevallige baten, die op de begrooting van 1854 voorkomen. Sommige daarvan ondergingen eene niet onbeduidende verhooging, als:

Vergoeding van provinciën en gemeenten voor de invordering van accijnsen . . .	*f* 32,500
Aandeel in de boeten en verbeurdverklaringen	- 16,000
Batig slot der landsdrukkerij	- 2,800
Inkomsten van de Grootboeken der Nationale Schuld	- 3,000

Andere nieuwe posten strekken tot vergoeding van [illegible] buitengewone inkomsten of ter tegemoetkoming [illegible] kosten, als:

[illegible] voortvloeijende uit het beheer van 's Rijks [illegible]	[illegible]
Inkomsten van [illegible]	- [illegible]
Opbrengst van [illegible] goederen en eigendommen	- 75,000

Zoo wij dus gaarne erkennen, dat de omstandigheden in geenen deele buiten gunstigen invloed gebleven zijn op het bedrag van 's Rijks inkomsten, is de geschiedenis ook daar, om ons te herinneren, wat er meermalen op verwarring in de financiën gevolgd is. — Die omstandigheden, welke eigenaardig medewerken tot eene voordeelige opbrengst der belastingen, vonden evenzeer plaats onder de Ministeriën, die vóór het jaar 1848 aan het bewind der zaken [illegible] uitkomst der geraamde ontvangsten [illegible] staat, om ook meerdere sommen tot 's Rijks belang te besteden. Ons schiet nu nog over, om, gelijk wij vroeger beloofden, in bijzonderheden aan te toonen, wat het afgetreden Ministerie met de haar ter beschikking gestelde sommen heeft verrigt, in vergelijking met het Ministerie, dat het verving; met andere woorden: eene beschouwing der begrooting van uitgaven over 1850 en 1853.

Sedert geruimen tijd bestaat er, bij de belanghebbenden, eene niet ongegronde bekommering over de toekomst van het Waarborggenootschap voor weduwen, opgerigt door de heeren J. TE WINKEL en H. J. RIETVELD, te Amsterdam.

Blijkens de jongst bekend gemaakte Rekening en Verantwoording waren, op 1 Mei 1853, niet minder dan twee duizend vijf honderd en twintig echtgenooten en huisvaders deelgenooten van dat genootschap. Voorwaar, een aanzienlijk getal; en wanneer, onverhoopt, de uitkomst eenmaal mogt bewijzen, dat de wetenschap, die den val van dat genootschap binnen weinige jaren tijds heeft voorspeld, te regt hare onverbiddelijke cijfers tegen deze Inrigting had geslingerd: de slag, die zoo vele weduwen en zoo vele spaarzame en verzorgende ingezetenen zoude treffen, zou tot den omvang eener [illegible] *nale ramp* kunnen klimmen.

Niet slechts deelhebbers van het "Waarborggenootschap", maar ook mannen, door hunne wetenschappelijke kennis als gezag erkend, zooals de heeren LOBATTO en STAMKART, hebben den onvermijdelijken val der Instelling betoogd en met uitvoerige becijferingen aangewezen. De directeuren van het genootschap hebben daarop slechts geantwoord met algemeene uitdrukkingen, door alleen te wijzen op den *tegenwoordigen* toestand der Inrigting, zonder, door tijdcijfers, aan te toonen, dat ook de *toekomst* gewaarborgd was.

Ook bij de Regering schijnen nu laatstelijk verzoeken te zijn ingekomen, om de voortdurende bestaanbaarheid van het "Waarborggenootschap" te doen onderzoeken. Daarop is door de Regering geantwoord met de herplaatsing in de *Staats-Courant* van het Koninklijk besluit van 10 Julij 1840 (*Stbl.* n°. 42), waarbij verklaard werd, dat dit genootschap niet op zoodanige wijze was ingerigt, dat het voor goedkeuring vatbaar zou wezen.

Blijkens art. 7 van het Koninklijk besluit van 16 Julij 1830 (*Staatsblad* n°. 64) werd het besluit van 10 Julij 1840 genomen, "*ten einde tot inlichting*, [illegible]

De ondervinding heeft nu, [illegible] geleerd, dat zoodanige maatregel [illegible] het oogmerk; en dat er nog altijd duizenden zijn in den lande, die òf de waarschuwing niet kennende, òf onbekend gelaten met de gronden waarop zij rustte, deelnemen aan instellingen, waarvan de [illegible] door de Regering wordt in twijfel getrokken [illegible]

Het komt ons voor, dat de [illegible] *eerste* schuld draagt van den [illegible] eener instelling, die niet [illegible] worden. Bij art. 5 van het Koninklijk besluit van 16 Julij 1830 was, [illegible] de termijn van 1 Januarij 1831 vastgesteld, voor welken bestuurders van [illegible] instellingen de goedkeuring moesten aanvragen, en het is eerst in Julij 1840, dus *negen* jaren later, dat de Regering "*ter inlichting*" bekend maakte, dat het "Waarborggenootschap" niet kon worden goedgekeurd! Eene waarlijk *tijdige* inlichting, toen waarschijnlijk reeds meer dan duizend deelhebbers aanwezig waren! Van daar ook welligt de reden, waarom men, na 13 jaren gunstige uitkomsten te hebben gezien, zoo weinig gelet heeft op eene zoo *late* waarschuwing.

De eerste vraag, die zich echter *thans* voordoet, [illegible] of de Regering, nu zij ziet dat de maatregel [illegible] bij art. 7 van het Besluit van 16 Julij [illegible] doel treft, niet [illegible] voor soms onoverkomelijke slagen [illegible] De zorg der Regering behoort zich toch uit te strekken niet alleen tot het *aanwijzen*, maar ook zoo mogelijk tot het *voorkomen* van gevaar.

Naar onze meening geeft het Besluit van 16 Julij 1830 zelf de middelen aan de hand, om te beletten, dat voortdurend instellingen blijven bestaan, waaraan de vereischte goedkeuring, gewis om overwegende redenen, onthouden is.

Wanneer wij letten op art. 5 van dat Besluit, waarin wij lezen: "De oprigters, enz., van instellingen welke zonder goedkeuring van het Gouvernement mogten zijn tot stand gekomen (zoo als hier het geval is) *en die verlangen zullen, dezelve te doen voortduren*, zullen [illegible] zijn," om alsnog de goedkeuring aan te vragen [illegible] lijdt het bij ons geen twijfel, of de *letter* [illegible] tikel wijst aan, dat de instellingen, [illegible] goedgekeurd zullen worden, *ook niet* [illegible] Dit schijnt nog nader te worden [illegible] de 2de al. van art 8, luidende [illegible] bestuurders van maat-

„schappijen, die zich ingevolge het 1ste lid van art. „5 binnen den daarbij vastgestelden termijn, tot ons „zullen gewend hebben, *zullen, hangende het onderzoek*, *„in hunne werkzaamheden kunnen voortgaan.*" Het komt ons voor, dat het onmogelijk is, daaruit eene andere slotsom af te leiden, dan dat wanneer het onderzoek ongunstig is afgeloopen, de werkzaamheden *niet meer* kunnen voortgaan. Dit art. 5 en al. 2 van art. 8 waren anders geheel doelloos voorgeschreven.

Maar al ware het ook, dat het, gewis niet gelukkig geredigeerde besluit van 16 Julij 1830 *niet* de middelen aan de hand gaf, om te beletten, dat duizende ingezetenen aan een, naar het oordeel der Regering hersenschimmig voordeel, hunne bespaarde gelden offeren: dan nog vragen wij, of het in den gegeven stand van zaken, niet de pligt ware van de Regering, om een *nieuw* besluit uit te vaardigen, waarin bijv. op nieuw een termijn van onderzoek werd vastgesteld, met de bepaling dat de na afloop van dat onderzoek niet goedgekeurde instellingen zullen ophouden te bestaan? De wet op de kerkgenootschappen heeft geleerd, dat door de Regering en de meerderheid der Vertegenwoordiging het beginsel van retroactiviteit is gehuldigd geworden. Zoo ooit zou hier de toepassing van dat beginsel heilzaam kunnen werken. Want indien, na een nader onderzoek, blijken mogt dat inderdaad het „Waarborggenootschap" na een bepaald getal jaren, in zijne verpligtingen zal *moeten* te kort schieten, dan gelooven wij, dat juist de tegenwoordige staat dezer instelling van dien aard is, dat aan de regthebbenden nog eene billijke vergoeding verleend kan worden; terwijl tevens aan duizende huisvaders de gelegenheid zou worden gemakkelijk gemaakt, om op andere wijze in het lot hunner huisgezinnen te voorzien.

Handelt het Bestuur van dit *„Waarborggenootschap"* te goeder trouw, het zal niet aarzelen alsdan aan de Regering mede te deelen de becijferingen, op welke *zijne* verwachtingen omtrent de duurzaamheid der instelling rusten: becijferingen, die het tot dusver aan het publiek heeft onthouden. Handelt dat Bestuur te goeder trouw, het zal — onverhoopt overtuigd van de onsoliditeit zijner berekeningen — gewis het eerst de handen aan het werk slaan, om een staat van zaken te doen ophouden, die dan slechts op het verderf van duizende huisgezinnen kan uitloopen.

Wordt echter tegen beter weten aan, voortgegaan met eene Instelling, die men uit eigenliefde of om andere redenen niet wil laten varen: — wij stellen slechts het eenig mogelijke alternatief — dan is het de dure pligt der Regering, om, indien zij daartoe de middelen ... welke zij het uitbreken van eene nationale ramp nog tijdig kan verhoeden.

De behartiging der *algemeene belangen* noopte ons tot het doen van deze opmerkingen. Wij stellen ons geene partij; slechts wenschen wij, dat de zaak op nieuw worde onderzocht; dat blijke, aan welke zijde de wetenschap is; dat voor de toekomst van velen in tijds worde gezorgd. De Regering zal, naar wij hopen, dit waarlijk belangrijke onderwerp niet uit het oog verliezen.

Wij ontleenen aan een uitvoerig betoog over het wetsontwerp tot vordering van inkwartiering, onderhoud van krijgsvolk, enz., dat de *Echo Universel* levert, de navolgende lezenswaardige zinsneden.

„Wat vraagt het departement van Oorlog thans inderdaad bij zijn wetsontwerp? Niets meer of niets minder dan de onbeperkte bevoegdheid, om in vollen vrede over den eigendom der inwoners te beschikken, al hetgeen een krijgsoverste noodig zal achten, niet alleen voor de huisvesting der troepen en de transporten, maar ook alle voorwerpen, van welken aard ook, zal hij kunnen eischen en er zich tegen betaling van de eigenaars van meester te maken. Het departement van oorlog betwijfelt de voortdurende welwillendheid van de burgerlijke overheid; het eischt een wettigen waarborg voor het geval, dat die overheid mogt weigeren, haren bijstand te verleenen voor de transporten en militaire requisitien. Maar men mag met meer regt het argument omkeeren. Men kan onderstellen, dat de militaire kommandant willekeurig handelt, de inwoners niet billijk behandelt en dan zou men, volgens het stelsel van het wets-ontwerp, slechts het hoofd onder het geweld hebben te bukken. Men onderstelt als zeer ligt mogelijk, dat een burgemeester zijne pligten kan vergeten tegenover de vorderingen van de krijgsdienst in vredestijd en men rangschikt onder de onmogelijkheden, dat een krijgsman de grenzen zijner pligten tegenover de burgerij overschrijdt. Nog meer, bij het tegenwoordige wets-ontwerp kan hij nimmer in dat geval komen. Voorwerpen van welken aard ook kunnen opgeëischt en genomen worden, zonder dat men daarover zelfs een beklag kan inleveren.

„Maar zal men zeggen, de reglementen zullen de misbruiken beletten, die uit de onbeperkte bevoegdheid bij het wets-ontwerp verleend, konden voortvloeien." Wel nu! dat is juist eene reden die het ministerie van oorlog er toe moet leiden, om in eene algemeene wet de heilzame bepalingen der toekomstige reglementen zamen te smelten. Op deze wijze zamengesteld zal de wet waarborgen omvatten, die men thans te vergeefs voor de inwoners in zoekt en de wetgevende magt zal dan veeleer geneigd zijn, er haar zegel aan te hechten. Thans heeft de Kamer regt wanneer zij niet op de billijkheid van het uitvoerend gezag vertrouwt, vooral wanneer het zaken geldt, door krijgslieden te regelen, die uit hun aard weinig neiging tot toegeeflijkheid hebben. Overigens geeft art. 5 van het ontwerp reeds een voorsmaak van de reglementaire bepalingen, die het ministerie van oorlog krachtens de voorgestelde wet zou ontwerpen. Een voerman ziet zijn voertuig door een militairen kommandant in beslag nemen en op 10, of 15 mijlen van zijne woonplaats voeren. De man weigert zijn goed terug te halen; hij bekommert er zich niet meer om; hij geeft het present aan hen, die er zich van hebben meester gemaakt. Dit is eene wijze om zich uit spijt grootmoedig te toonen, die het strafwetboek niet onder de klasse der misdrijven rangschikt. Maar men is met den wagen verlegen; men zendt die terug, men geeft hem in bewaring en de burgemeester van de gemeente verkoopt dien. De kosten dezer handeling gaan de schadeloosstelling en zelfs de opbrengst van den verkoop te boven, en de arme drommel verliest niet alleen zijn voertuig, maar men verpligt hem ook in, zijn zak te tasten, om de tegen zijn zin gemaakte onkosten te betalen.

Welnu is dit regtvaardig, is dit billijk? Is dit niet veeleer eene soort van wettelijke dweepzucht? De minister van Oorlog heeft ongetwijfeld tot zichzelven gezegd: De inwoners zijn verpligt de militaire vorderingen en transporten niet te weigeren. Niemand ook betwist de verpligting om zich aan dien last te onderwerpen. Dien ten gevolge moet men zelfs door gestrenge maatregelen de onwillige inwoners dwingen. Maar door aldus te redeneren, heeft de heer minister van oorlog ongevoelig en zonder dat hij daaraan dacht, het denkbeeld losgelaten, dat de middelen, waarvan men zich bediend, om den inwoner te dwingen tot de vervulling zijner pligten, niet mogen overschrijden de grens van het regt, welke in de harten bewaard blijft, zelfs wanneer de wetgevers die vergeten. De overheid moet, wil zij geëerbiedigd worden, niet van strikte regtvaardigheid afwijken, wanneer zij maatregelen neemt, ter afbakening van de verpligtingen der inwoners. En nu is het niet alleen onbillijk, maar zelfs bespottelijk, zich eerst van een's anders eigendom meester te maken, en hem vervolgens de kosten van den verkoop te doen betalen, wanneer hij het in beslag genomene voorwerp aan zijn lot overlaat. De grootmoedigheid ware op die wijze bitterlijk belast.

„Men ligte dus deze hatelijke bepaling uit het wets-ontwerp; men roepe de medewerking van de wetgevende magt in tot het tot stand brengen van eene wet, die de militaire inkwartiering in haar geheel omvat, en de zaak zal weldra eene oplossing verkrijgen, die men niet te vergeefs van zitting tot zitting wacht. Indien het ministerie van oorlog de Fransche wetgeving op dat stuk wil nagaan, dan zal het daar de voortdurende tusschenkomst van den wetgever zien. Het decreet van 26—29 April 1792 had de maatregelen bepaald, die genomen behooren te worden voor de opvordering van rijtuigen, karren, last of trekbeesten, paarden, stroo, fourrage, enz. Dat van 18—24 Junij 1792 valde het decreet van 29 April aan, en kende aan de districts-besturen of aan de door hen benoemde commissarissen de bevoegdheid toe, alle noodige vorderingen voor het vervoeren van levensmiddelen en fourrage te doen, in geval de militaire overheid dit niet zelve doen kon.

„Deze twee decreten werden opgevolgd door de wet van 26 Vendémiaire, an III, die ze op eene merkbare wijze temperde. Zij verbood grondstoffen in beslag te nemen, die de fabrikanten zouden bewijzen uit den vreemde te hebben laten komen, voor den noodzakelijken gang hunner zaken. De wet van 19 Brumaire an III ging nog verder, zij verbood het doen van *onbeperkte* opvorderingen. De overheid kon echter steeds de eetwaren, de voedingsmiddelen en andere voorwerpen, welke voor de republiek noodzakelijk geacht worden, opeischen; maar de soort, de hoeveelheid der voorwerpen en het tijdperk der levering moeten bepaald worden. Het decreet van 6 Frimaire an III beschermde zelfs de opvordering der eet- en koopwaren, die uit het buitenland mogten worden ingevoerd.

„Men zegt, dat de heer FORSTNER VAN DAMBENOY tot de partij behoort, die onophoudelijk heeft geklaagd tegen de maatregelen die strekken om de administratien en bestuurders onder een afdoend toezigt van het algemeen bestuur te plaatsen; die van eene Napoleontische strekking beschuldigde wetten, welke ten doel hadden, de vrijheid des burgers tegen de misbruiken van kleine despoten te waarborgen. Die partij vergelijke thans de Fransche wetgeving op de requisitien met het wets-ontwerp van den heer minister van oorlog, en zij zal al ligt ontwaren, dat de heer FORSTNER in zijne alles omvattende eischen veel verder gaat. — niet slechts verder dan zijne vroegere ambtgenooten, die slechts strijd voerden tegen den willekeur der besturen, — maar verder dan de aanmatiging der revolutionnaire vergaderingen."

Het *Dagblad van Leyden* redeneert in N°. 54 over *de duurte der eerste levensbehoeften*.

Het heeft „met leedwezen gezien, dat men in de „noordelijke provinciën onzes Vaderlands in de meening „verkeert, dat het wenschelijk is aan den uitvoer paal „en perk te stellen, en men een daartoe strekkend „verzoekschrift aan de Hooge Regering heeft verzonden".

Het verheugt zich, „dat door de tegenwoordige Be„windslieden, door de vermindering der regten op den „invoer, eene aanmerkelijke verbetering daarin is ge„bragt";

Het wenscht vurig, „dat daaraan nog meerdere uit„breiding worde gegeven; — die, om gedeeltelijke ver„keerde toepassing, het beginsel van den vrijen handel „zou willen bestrijden, zou aan ons Vaderland en de „welvaart des algemeens eene groote ondienst bewijzen";

Het raadt: „geen onbepaald redmiddel te zoeken in „de opheffing van sommige accijnsen; niet dat wij zulke „voorstanders zijn van dat in zoo vele opzigten mis„bruikte stelsel; integendeel, wanneer wij vooral de „begrootingen onzer gemeenten inzien, dan betreuren „wij het, dat men dwaas genoeg geweest is en blijft, „om het tot eene hoogte op te voeren, die jammerlijk „kan genoemd worden, maar wij ontkennen het beweren, „dat het zoude moeten worden afgeschaft, omdat de „opheffing der accijnsen de goedkoopheid der levens„middelen zoude ten gevolge hebben. Welke drogredenen „men daarvoor ook moge aanvoeren, de ondervinding „leert het: de opheffing geeft wel voordeel voor den „voortbrenger, niet voor den verbruiker".

Het wijst ten slotte: „op de lage arbeidsloonen, in „sommige takken van nijverheid betaald wordende, en „die, gegrond op vroegere, veel lagere prijzen der levens„middelen, thans bijna onhoudbaar zijn geworden. Er „zijn groote belangen daarmede verbonden. Mogt die „wenk niet geheel onopgemerkt voorbijgaan".

Voorzeker, belemmering van uitvoer strijdt evenzeer met vrijheid van handel, als beschermende regten den invoer beperken.

Men heeft echter het besluit van 15 September 1853 slechts in te zien, om de onbeduidendheid te bemerken van de vermindering der regten op den invoer van granen en andere levensmiddelen.

De accijns, dien men blijft heffen, en de gemeente-opcenten, waarmede hij wordt verhoogd, maken het hoofdbezwaar uit. De afschaffing daarvan, waar het mogelijk is, is een bepaald redmiddel *in de tegenwoordige omstandigheden*, gelijk zij *ten allen tijde* bevorderlijk is aan den vrijen handel, die teregt in het naauwst verband wordt beschouwd met de algemeene welvaart.

Het accijnsstelsel kan niet misbruikt worden, omdat het reeds een misbruik is.

De opheffing geeft *altijd* voordeel aan den verbruiker *en* aan den voortbrenger: aan den verbruiker, van wege het bedrag, dat geheven werd; aan den voortbrenger, uit hoofde der invordering.

De verbruiker wordt niet ontlast door de afschaffing, zoo zij voor een gering gedeelte plaats heeft; *dan alleen* is zij in het voordeel van den voortbrenger.

Bijvoorbeeld: zal de *geheele* afschaffing van den accijns van de *tarwe*, of van iedere honderd gemeente-opcenten, de prijs van het brood met *twee* cents per Nederl. pond verminderen; die van den accijns op het geslagt met *vier* cents per Nederl. pond vleesch. Eene vermindering van den accijns met één vijfde of één tiende is in het voordeel van den voortbrenger.

„De eerste schok van afschaffing moge voor sommigen bezwarende gevolgen hebben"; de verminderde prijs veroorzaakt meerder vraag; — „binnen weinige „jaren zal de meerdere productie, een noodzakelijk ge„volg van de aanmoediging door het vermeerderd vertier, het evenwigt grootendeels herstellen".

Buitenland.

ENGELAND.

Woensdag ll. heeft te Manchester de onthulling plaats gehad van het standbeeld van Sir R. Peel. De heer Gladstone, Kanselier der schatkamer, woonde die plegtigheid bij en vond gereede aanleiding om over het groote vraagstuk van vrede of oorlog te spreken, dat in het Oosten is opgekomen. De minister betoogde, dat het Westen bij de handhaving van Turkije's onafhankelijkheid op zich zelve weinig belang had, doch dat de aanmatiging van magt door eene groote mogendheid van Europa, die al de overige magten dreigt voorbij te streven, gevaarlijk zou zijn voor den vrede van Europa; dat de omverwerping van het Ottomannische rijk, onder die omstandigheden, den gevaarlijksten toestand voor de rust der wereld zou kunnen ten gevolge hebben; en dat het Engelands pligt is zich, tot allen prijs, daartegen te verklaren. Niet dat de regering of het volk van dit land oorlog kan willen; integendeel beide beschouwen dien als eene der zwaarste rampen, en de jongste twintig jaren hebben geleerd hoe zeer men er op uit was, door velerlei middelen de punten van geschil b. v. tusschen Nederland en België, tusschen Turkije en Egypte, enz., te schikken; langs den minnelijken weg te regelen, en dat de nijverheid, de ontwikkeling aller volksgedachten de vruchten hebben geplukt. Nog wenden H. M.'s ministers die middelen aan, hoewel het land bereid is, om, mogt het noodig zijn, tot krachtige maatregelen te besluiten; en Engeland, door de financiële uitkomsten der jongste jaren, zelden in beter stelling is geweest om den oorlog te voeren. Maar de heer Gladston gaf, zoowel voor zich, als blijkbaar voor zijne ambtgenooten, te kennen, dat hij als minister, als christen, als mensch de voorkeur aan den vrede gaf, als het ware middel tot beschaving, tot uitbreiding van de ware goederen der volken, en in het bijzonder als overeenkomende met de hoogste belangen van Brittanje's kroon en ingezetenen.

FRANKRIJK.

De dagbladen laten zich weder in het breede over de Oostersche zaken uit, en de bekende oorlogzuchtige schrijver Granier de Cassagnac vindt „dat een oorlog in het Oosten zoo kwaad niet is, om de zaken voor de volken weder in den ouden plooi te brengen; dat die, voor het overige, bij de houding der vier mogendheden de rust van Europa niet zou bedreigen." Bezadigder lieden willen echter liever den vrede in het geheel niet gestoord hebben, en onder anderen is de *Presse* veel behoedzamer; dat blad wil spoedig te Weenen een Europeesch congres bijeengeroepen hebben, ten einde de moeijelijkheden van het Oosten uit den weg te ruimen. Een gezien Belgisch blad acht dit denkbeeld op zich zelf nuttig, doch

meent dat Rusland, hetwelk liefst met de Porte regtstreeks wil onderhandelen, daarin weinig genoegen zou nemen.

BELGIE.

De heer A. Barrot, nieuw benoemd Fransch gezant hier te lande, is te Brussel aangekomen en zal onmiddellijk door den Koning worden ontvangen.

TURKIJE.

Over het algemeen luiden de tijdingen weder iets minder vredelievend en heeft men, op de verschillende beurzen, de terugwerking daarvan door eenige daling der prijzen.

Vooreerst valt een berigt uit Konstantinopel te vermelden van den 5 October. Omer Pacha had alstoen het bevel bekomen van den Russischen generaal Gortschakoff de ontruiming der Vorstendommen te vorderen, doch besloten hiermede nog veertien dagen te wachten. Het oorlogsmanifest was intusschen wel degelijk uitgevaardigd.

Daar de zaken tusschen de twee tegen over elkander staande partijen dus eenigzins bedenkelijker schenen te worden, moet Oostenrijk zich ook gedrongen hebben gezien, zich meer bepaaldelijk te verklaren, welke houding het zou aannemen, indien het werkelijk tot vijandelijkheden mogt komen. En nu verzekert dan ook een half officieel Oostenrijksch blad, dat dit land, evenzeer als Pruissen, eene onzijdige stelling zou innemen. Aan de eene zijde moet dit gerust stellen, doch aan den anderen kant ging gemeld blad van het gevoelen uit, dat de vijandelijkheden zoo goed als zeker waren geworden; en dit gaf weder tot vele onrustwekkende geruchten te Weenen, Parijs, enz. aanleiding. Volgens een telegraphisch berigt wilde men te Parijs, dat Donderdag jl. bij de regering vredelievende tijdingen uit Petersburg waren ontvangen; en weerspreekt een engelsch ministerieel blad een gerucht alsof de Russische gezant Londen zou verlaten. Genoemd blad waarschuwt er zeer voor, dat men aan zoodanige geruchten geloof sla, vermits zij blijkbaar door laakbare beursspeculatien moeten worden toegeschreven. Hetzelfde blad geeft te verstaan dat het Westen al het mogelijke tot behoud des vredes gedaan heeft en nog doet, en dat het thans aan Rusland en Turkije staat, de nieuwe voorstellen te overwegen; dat voorts in dit oogenblik de verbonden vloten de Dardanellen zullen zijn binnen gestevend. — De *Times* van den 13den meldt dat de vertegenwoordigers der bemiddelende mogendheden thans bezig zijn, eene nieuwe nota op te stellen, welke in de plaats van de oude zou komen, en dat zoodra de keizer van Rusland in de aanneming van deze of eene andere nota, in de plaats van de oorspronkelijke der conferentie, toestemt, de zaak met der daad zou vereffend zijn, daar het meer den vorm dan den grond van het geschil betreft.

Binnenland.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

Reeds nu zijn de Voorloopige Verslagen van onderscheidene hoofdstukken der staatsbegrooting (III, IV, VII en XI), openbaar gemaakt.

Voor heden ontleenen wij aan het verslag over het IIIe hoofdstuk (Buitenlandsche Zaken) de volgende beschouwingen.

Even als men het zeer wenschelijk had geoordeeld, dat de inhoud der Memoriën van Toelichting tot de onderscheidene hoofdstukken der begrooting in 't algemeen meer beteekenend ware geweest, hebben eenige leden zich met name over de dorheid van de tot dit hoofdstuk behoorende memorie beklaagd, waarin men hoegenaamd niets anders vindt dan de vermelding van eenige cijfers. Naar het inzigt dier leden behoort de Kamer, zoo zij bij het beoordeelen der jaarlijksche geldelijke behoeften van een departement van algemeen bestuur aan hare roeping beantwoorden zal, beter op de hoogte te worden gesteld. Billijkerwijze kon men vergen, dat de noodzakelijkheid der aangevraagde belangrijke geldsommen voor de buitenlandsche zendingen ten minste eenigermate gestaafd wierd door een vlugtig overzigt van hetgeen die zendingen in 't belang onzer staatkundige betrekkingen en in dat van handel, nijverheid en wetenschap verrigten, bij welk overzigt dan tevens van zelf de redenen in het oog zouden vallen, waarom de eene missie wel, de andere niet vervuld is, en waarom aan sommige buitenlandsche vertegenwoordigers de behartiging der Nederlandsche belangen bij meer dan één vreemden Staat opgedragen kan worden.

In eene der Afdeelingen heeft men meer bepaald de aandacht op onze betrekkingen met den Duitschen Bond gevestigd, vooral in zooverre het hertogdom Limburg tot dat Bondgenootschap behoort. Men heeft gevraagd, of met opzigt tot die betrekkingen in den laatsten tijd ook eenige wijziging heeft plaats gegrepen. Zoo neen, of de Regering ook eenig uitzigt koestert, dat zij in 't vervolg op eene met het welbegrepen belang van Nederland meer overeenkomstige wijze zouden kunnen worden geregeld. In allen gevalle meent men den Regering te moeten aanbevelen om daarnaar te streven en dus het Vaderland, zooveel mogelijk, te behoeden voor verwikkelingen, waaraan het anders welligt te eeniger tijd blootgesteld zou kunnen worden.

Bij de overeenkomst met Pruissen van 18 Julij 1851 omtrent de aaneensluiting der in de beide Staten bestaande ijzerbanen, heeft de Nederlandsche Regering zich verbonden om zorg te dragen, dat de ijzeren spoorweg van Arnhem tot de grenzen binnen drie jaren na de uitwisseling der bekrachtigingen van die overeenkomst voltooid zij. Deze termijn loopt met April 1855 ten einde. De Pruissische Regering heeft zich insgelijks verbonden, om het hare te doen, opdat de spoorweg van Oberhausen naar de grenzen binnen drie jaren gereed zij; doch deze laatste driejarige termijn loopt, volgens de letter der overeenkomst, van het tijdstip der concessie aan de maatschappij, en vervalt dien ten gevolge, vermits die concessie eerst in Augustus 1853 verleend is, met Augustus 1856. Van een en ander zou het gevolg kunnen zijn, dat de Nederlandsche Rhijnspoorweg de Duitsche grenzen bereikte vóór de aansluiting kon plaats hebben, en dat alweder een kostbare tijd verliep, waarin Nederland, buiten zijne schuld, van de zoo gewenschte vereeniging met het Duitsche spoorwegnet bleef uitgesloten. Men meent daarom bij de Regering krachtig te moeten aandringen om het mogelijke tot afwending van dit gevaar te doen.

Even als in onderscheidene andere hoofdstukken, meent men hier eene strekking tot verhooging der kosten van het departement op te merken, die men niet kan goedkeuren. Bij het overzigt onzer zendingen buitenslands heeft men de aanmerking gemaakt, dat, voor zooverre Nederland op eenen vasten en blijvenden voet in vreemde Staten vertegenwoordigd wordt, zoowel onze waardigheid als ons belang medebrengt, dat van de zijde dier Staten in dit opzigt volkomene wederkeerigheid plaats hebbe. Het zal wel geene opzettelijke aanwijzing behoeven, dat thans die wederkeerigheid ten onzen aanzien niet door al de vreemde mogendheden wordt in acht genomen.

Sedert geruimen tijd bevindt de zaakgelastigde bij de Vereenigde Staten van Amerika zich niet op zijnen post. Men kan dit niet goedkeuren, al moge het zijn, dat de persoonlijke beweegredenen, welke dien diplomaat tot het vragen van een tijdelijk verlof gedwongen hebben, te billijken waren. Bij de uitgebreide en toenemende handelsbetrekkingen, die tusschen Nederland en de Vereenigde Staten bestaan, moet het in die Republiek niet aan een bepaald voorstander onzer belangen ontbreken. De onafgebrokene tegenwoordigheid van den zaakgelastigde schijnt, in verband met de nieuwere rigting der Noord-Amerikaansche staatkunde, bijv. ten aanzien van Japan, te meer noodzakelijk.

Vrij algemeen is de vraag gedaan, of na de regeling van het Roomsch-katholijke kerkgenootschap hier te lande, onze staatkundige betrekkingen met het hof van Rome wel van dien aard zijn, dat het noodzakelijk kan worden gerekend, onzen Staat aan dat hof door eenen gezant te doen vertegenwoordigen. Vele leden hielden er toe over om die vraag in eenen ontkennenden zin te beantwoorden. Er waren echter leden, die het niet slechts voor het oogenblik, maar ook in de toekomst, nuttig oordeelden, dat Nederland zich steeds langs den diplomatieken weg te Rome kon doen vertegenwoordigen. Maar ook de meesten van dezen moesten toestemmen, dat dan toch de Nederlandsche gezant te Rome niet voortdurend daar zijn verblijf behoeft te houden, en daar nu eenmaal de missien van Rome en Sardinie vereenigd zijn, en onze betrekkingen met het laatste Rijk, uit hoofde van zijnen toenemenden handel en veelzijdige ontwikkeling, van veel gewigtiger aard schijnen dan die met Rome, stemde men van die zijde in zooverre met de andere leden in, dat men de vraag wilde gedaan hebben, of aan den gezant bij de beide hoven niet het voorschrift moest worden gegeven, om zijne residentie meer bepaald te Turin te vestigen. Enkele leden evenwel wilden ten aanzien der residentie van dezen gezant niets veranderd hebben.

Onafhankelijk van deze beschouwingen werd vrij algemeen gevraagd, of welligt ook de diplomaat, die tot nu toe de Nederlandsche belangen aan de hoven van Rome en Sardinie voorstaat, wegens zijnen klimmenden leeftijd of om andere redenen, minder goed berekend is voor zijne dubbele taak dan te voren.

Ook bij het Departement van Buitenlandsche Zaken schijnt aanleiding te bestaan tot het doen der aanbeveling aan de Regering, om toch elke voorkomende gelegenheid te baat te nemen tot het weder in werkelijke dienst plaatsen der op wachtgeld gestelde ambtenaren. De inzage van de lijst der genoten wordende wachtgelden uit de fondsen van dit departement heeft die aanmerking uitgelokt. Men heeft op deze lijst niet alleen den consul te Tampico aangetroffen, die sedert eene reeks van jaren daar voorkomt, maar tevens twee andere diplomaten, die, zoover men dit kan beoordeelen, nog geschikt zijn om weder in eene soortgelijke betrekking, als zij vroeger vervulden, op te treden.

Het Wets-ontwerp tot vaststelling van het VII hoofdstuk (*Departement van Zaken der Roomsch-Katholijke Eeredienst*) heeft tot de volgende beschouwingen en bedenkingen aanleiding gegeven.

Terwijl eenige leden niet vreemd waren van het denkbeeld, dat de artikelen van de IIde afdeeling van dit hoofdstuk niet *voor memorie* hadden behoeven te worden uitgetrokken, waren er anderen, die de redenen, welke de Regering daartoe schenen te hebben geleid, moesten billijken. Allen vereenigden zich echter in het uiten van den wensch, dat de omstandigheden, die tot het voorloopig uittrekken der bedoelde posten *voor memorie* aanleiding hebben gegeven, spoedig uit den weg mogten worden geruimd, zoodat de invulling der benoodigde geldsommen nog moge kunnen plaats hebben vóór de Staatsbegrooting voor 1854 in de Tweede Kamer aan de openbare beraadslaging wierd onderworpen.

In al de afdeelingen is het vraagstuk ter sprake gekomen, of het goed en nuttig ware, dat aan het hoofd van elk der beide Departementen van Eeredienst een afzonderlijk Minister wierd gesteld. Er heerschte daarover verschil van gevoelen. Aan de eene zijde beweerde men, dat in het verband met het beginsel der afscheiding van Kerk en Staat niet verkieslijk was, dat er afzonderlijke Ministers van Eeredienst bleven bestaan, ook omdat daaruit ligt meerdere bemoeijenis van den Staat met bloot-kerkelijke zaken kon voortspruiten, dan wenschelijk moest worden geacht. Daartegen voerde men aan, dat wat er ook van de geheele afscheiding van Kerk en Staat zijn mogt, toch nooit zou kunnen beweerd worden, dat de Staat omtrent de kerkgenootschappen geheel onverschillig moest blijven; dat altijd zekere band zou blijven bestaan, en dat, dit aangenomen, het nuttig moest worden geacht, dat bij strijd van belangen het hoofd van het betrokken Departement van Eeredienst als bemiddelend kon optreden. Men voege er nog bij dat zoo de afzonderlijke departementen van Eeredienst bleven bestaan, de bezuiniging, die uit het niet vervullen van de betrekking van Minister voortvloeide, van luttel belang was; terwijl het opdragen der waarneming van een Departement van Eeredienst aan een ander Minister aanleiding gaf tot moeijelijkheid en strijd, en 's konings keuze van hoofden der departementen van algemeen bestuur te zeer belemmerde. Er waren leden, maar wier gevoelen het bestaan van een afzonderlijk Minister van Roomsch-katholijke Eeredienst in het afgetrokkene misschien minder noodzakelijk, maar onder de tegenwoordige omstandigheden zeker wenschelijk was, en die dan ook zich voor het vervolg niet door hunne thans geuite zienswijze gebonden wilde geacht hebben. Eindelijk waren er, die met opzigt tot dit punt nader met de denkwijze der Regering bekend wenschten te worden gemaakt.

Bij artikel 7 van dit hoofdstuk is door eenige leden de opmerking gemaakt, dat de redenen, die tot het niet uittrekken der cijfers van de andere artikelen hadden geleid, met opzigt tot *de onveranderlijken competentien* niet schenen te kunnen gelden. Men vroeg of het hier geene uitbetaling gold, die, als lasten op door den Staat verkregene goederen, onder alle omstandigheden moesten worden uitbetaald.

's Gravenhage, 15 October.

Z. M. heeft aan den heer P. T. van Wijngaerdt, op zijn verzoek eervol ontslag verleend als onderwijzer in het handteekenen aan de Koninklijke Akademie tot opleiding van burgerlijke ingenieurs enz. te Delft.

Z. M. heeft uit hunne betrekking van lid der provinciale commissie van geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Drenthe ontslagen: dr. G. H. Amshoff te Hoogeveen en dr. P. E. Pruissen, te Zuidlaren.

Z. M. heeft benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen: te Loon op Zand en Udenhout c. a., den heer E. J. B. Montfort, thans ontvanger te Someren; te Someren, den heer B. L. H. Borret, thans surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen; te Ouder-Amstel c. a., den heer S. Bakker, thans ontvanger te Grootebroek c. a.; te Grootebroek c. a. den heer H. C. baron van Haeckeren [illegible] senburg, thans surnumerair der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Utrecht; te Holwerd, den heer A. Bik, thans ontvanger der in- en uitgaande regten te Oldenkotten.

Z. M. heeft den officier van gezondheid der 1ste klasse W. B. van Leersum, ingevolge zijne aanvrage, op grond van ligchaamsgebreken, op pensioen gesteld, en het bedrag daarvan bepaald op ƒ 1050 'sjaars; hem tevens den rang toegekend van eersten officier van gezondheid van de 2de klasse, en hem de vergunning verleend, de activiteits-uniform van de officieren van gezondheid voortdurend te blijven dragen.

De *Amsterdamsche Courant* zegt, dat Zijne Exc. de generaal baron Fagel, buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister bij het hof van Frankrijk, jl. Dingsdag in bijzonder gehoor bij keizer Napoleon III is toegelaten, aan wien hij eenen eigenhandigen brief van Z. M. heeft overhandigd.

De overland-mail heeft de *Javasche Dagbladen* aangebragt, loopende tot 23 Augustus. Zij behelzen geen politiek nieuws van belang. [illegible] — De *Javasche Courant* van 13 Aug. deelt een meer uitvoerig verslag mede, betrekkelijk de militaire bewegingen in de Wester-afdeeling van Borneo, tot handhaving van het Nederlandsch gezag, tegen de oproerige Chinezen, en hunne verdrijving uit de versterkingen om Sepang, na hunnen verraderlijken aanval op den gouvernements-commissaris en de hem vergezellende officieren en manschappen.

Particuliere brieven behelzen het gerucht, dat nog twee compagnien infanterie naar Sambas zullen vertrekken, tot versterking van onze legermagt aldaar.

* De Tweede Kamer der Staten-Generaal zal aanstaanden Maandag, den 17 dezer, des middags ten [illegible] ure, eene zitting houden.

* In de residentie is aangekomen en in het Hôtel *Fuhri* afgestapt, Don G. Barrios, generaal van de republiek San Miguel.

* Gisteren had alhier in de groote kerk het door den heer Ferd. Vogel aangekondigde orgel-concert plaats, en niettegenstaande het orgel voor dusdanige gelegenheid zeer veel te wenschen overlaat, zoo moeten wij toch allen lof toezwaaijen aan den concertgever. Vooral voldeed ons het *adagio* van Beethoven en het *allegro* over den serafinen marsch, van den *Abt Vogler*, ook de *Nocturne* (gebed uit *der Freischutz*) voor *organo Harmonici* werd met juistheid uitgevoerd. Het is maar te bejammeren, dat men over 't algemeen zoo weinig sijmpathie heeft voor orgelconcerten, voor die schoone kunst, die zoo juist werd vertegenwoordigd door den concertgever.

In het cholera-hospitaal te Amsterdam zijn op den 14den opgenomen 1 lijder, hersteld 1, overleden *geene*, blijven in behandeling 20.

Buiten het hospitaal zijn op 13 October bij de cholera-commissie aangegeven 2 lijders, en 5 overleden.

Bij de plaatselijke commissie van geneeskundig toevoorzigt te Rotterdam, zijn aangegeven op 14 Oct. 8 [illegible] hersteld en 5 overledenen.

---

* Te Schiedam zijn van 8—11 Oct. door de heerschende ziekte aangetast 4, gestorven 2, hersteld 3. In het geheel zijn daar ter stede aangetast 188, waarvan 133 gestorven en 38 hersteld zijn, zoodat 17 in behandeling zijn gebleven.

Van regeringswege wordt aan de kamer van koophandel en fabrieken te Amsterdam, ook ter mededeeling aan de kamers, vermeld bij § 3 der circulaire in de *Staats-Courant* van 29 Junij 1852, verzonden eene opgaaf der gedurende 1848 tot en met 1852 in de haven te Malta aangekomene koopvaardijschepen.

Op den 13 October droeg de aftredende rector magnificus van de Groningsche Hoogeschool, P. Hofstede de Groot, zijne waardigheid over aan den hoogleeraar J. A. C. Rovers, met eene plegtige rede: *De theologia futura, Evangelico Catholica*, over de Evangelisch Katholieke godgeleerdheid, als de godgeleerdheid der toekomst.

De heer P. Hofstede de Groot [illegible]

Gedurende het thans geëindigde rectoraat zijn aan die Hoogeschool 65 nieuwe studenten ingeschreven.

Op den 11 October overleed te Groningen in het Academisch ziekenhuis, in den ouderdom van 75 jaren, Hendrik Schwegel, gep. onder-adjudant bij het 8ste reg. infanterie. Hij nam deel aan de veldtogten van 1794, 97, 99, 1807, 8, 9 en 12, waarbij hij werd gevangen genomen en aan die van 1813 en 14, in de Russische gelederen. In 1840 werd hem te Groningen plegtig eene gouden medaille voor 50jarigen effectieven diensttijd uitgereikt en werden hem eenige geschenken in zilver ter hand gesteld. In 1843 vertrok hij, gepensioneerd zijnde naar Hees in Gelderland, waar hij echter niet lang bleef, daar hij zich in den laatsten tijd weder te Groningen had gevestigd.

□ Uit DRUNEN wordt ons geschreven: Gisteren had in de naburige gemeente Elshout het volgende betreurenswaardige ongeluk plaats:

De heer van Dortmont, van Kaatsheuvel, vergezeld van zijnen [illegible] A. van Rijswijk, van Baardwijk een reeds bejaard [illegible], met het rijtuig van Heusden huiswaarts keerende, hield [illegible] aan een herberg stil. Laatstgenoemde bevond zich alleen bij het paard, dat hij het hoofdstel [illegible]; het paard schrikte, schoot vooruit en [illegible] schen den voederbak en de burry van het rijtuig zoodanig, dat de ongelukkige zware inwendige kneuzingen bekwam, waardoor hij binnen weinige oogenblikken onder de hevigste pijnen den geest gaf.

— Ook zijn gisteren aan de kerk te Drongelen twee werklieden (broeders) door het breken van een steiger naar beneden gestort. Beiden zijn deerlijk gekwetst; Een hunner geeft weinig of geen hoop op herstel, als zijnde de hersenpan geheel verbrijzeld.

Het hoofdbestuur der Hollandsche Maatschappij van Landbouw heeft den 29 September jl. eene circulaire aan de leden uitgevaardigd, waarbij het berigt, dat het [illegible] geoordeeld heeft, naar aanleiding van art. 18 [illegible] eene buitengewone algemeene vergadering te [illegible] op Dingsdag den 25 October 1853, des middags [illegible], in het lokaal *Diligentia* te s' Gravenhage, [illegible] van de werkzaamheden opgedragen aan de [illegible] algemeene vergadering, vroeger bepaald op Donderdag 29 Sept. 1853 te Dordrecht, welke om buitengewone omstandigheden op dien bepaalden dag en plaats geen voortgang heeft kunnen hebben.

Bij de reeds vroeger bekend gemaakte voorstellen ter behandeling der algemeene vergadering worden nog voor deze buitengewone algemeene vergadering onder andere op de punten van beschrijving gebragt:

1o. Een voorstel der afdeeling Delft en omstreken; aangezien in het verslag der laatst te Haarlem gehouden tentoonstelling dezer maatschappij, in de mededeelingen 1852, blz. 31?, waarvan de inzendingen van mais wordt gehandeld, gezegd wordt, dat het te bejammeren is, dat de teelt daarvan in het groot, door eene belasting, bij vergissing opgelegd, ondoenlijk gemaakt wordt; zoo stelt de afdeeling voor, dat de maatschappij zich tot opheffing van die belasting, met omschrijving van het nadeelige, dat er in gelegen is, tot het gouvernement wende, en zulks op grond dat het gebruik van dat gewas als voedsel voor mensch en vee in onderscheidene rijken van een voortreffelijk gebruik is bevonden en onder anderen in Ierland in 1846 gestrekt heeft om hongersnood voor te komen, terwijl in ieder geval bij een ruimen voorraad van dat gewas de veeteelt er aanmerkelijk door zou bevoordeeld worden.

2o. Om aan den wensch en het verzoek van het bestuur van Dordrecht, dat zich zoo bereidvaardig heeft getoond, tot het welslagen van de tentoonstelling der maatschappij, krachtdadig mede te werken, gehoor te geven, en dien ten gevolge, met afwijking van het bepaalde bij art. 17 der wet, de algemeene vergaderingen de tentoonstelling, welke de maatschappij zich had voorgesteld in de laatste dagen der maand Sept. 1853 in Dordrecht te houden, en welke uit hoofde van de ziekte-verschijnselen, die zich aldaar en op vele plaatsen openbaarden, geen voortgang konden hebbende, tot het volgende jaar uit te stellen, en misschien de algemeene vergadering en tentoonstelling in 1854 in Dordrecht te doen houden. Deze circulaire eindigt aldus: Het hoofdbestuur vertrouwd, dat de leden overtuigd zijn, dat het niet dan na rijpen overweging is, dat het heeft besloten in dit reeds ver gevorderderde saisoen de leden tot deze buitengewone algemeene vergadering op te roepen, om hun de verdaging voor te stellen van eene tentoonstelling, waartoe reeds zoovele toebereidselen gemaakt zijn, en hoopt dat zij door eene getrouwe opkomst van hunne belangstelling in de maatschappij zullen doen blijken.

Na den afloop der algemeene vergadering zullen de [illegible] tot eenen gemeenschappelijken maaltijd vereenigen.

Op den 13den is te Nieuwendam [illegible] scheepsbouwmeester W. H. Meursing, te water [illegible], het schoonerschip *Sara Elisabeth*, groot 210 tonnen, gebouwd voor rekening van den heer H. Gullen en reederij te Amsterdam, te voeren door kapt. W. Kuiper. Daarna is de kiel gelegd voor een driemast-schooner, *Henriette en Cornelia* genaamd, te bouwen voor rekening van den heer J. Schut en reederij te Amsterdam, groot 160 tonnen.

Woensdag den 26sten en Donderdag den 27sten dezer, zal te Tilburg eene aanzienlijke verkooping gehouden worden van meubilaire en andere roerende goederen, alle uit den nagelatenen boedel van wijlen Z. M. koning Willem II afkomstig.

Naar men uit Nieuwe Diep verneemt, zullen Z. M. fregat *Doggersbank*, komm. Smit van den Broecke en de schooner *Macasser*, komm. de Klerq, bij gunstige gelegenheid, den 15 dezer naar de Middellandsche Zee vertrekken.

Verleden jaar werd bij dr. H. A. Callenfels, te *Oostburg*, eene pompoen gekweekt, die de ongewone zwaarte had van omstreeks 50 ned. ponden. [illegible] heeft, behalve andere [illegible] grootte, er eene voortgebragt, die gebleken is niet minder dan 70 Ned. ponden zwaar te zijn. Zij is 2 Ned. ellen in omvang, niet alleen voor den wijdsten graanzak veel te groot, maar hare maat zou, om het midden geslagen van twee nevens elkander geplaatste [illegible] gezette mannen, overvloedige ruimte hebben.

De duurte der levensmiddelen heeft eenige patronen van handelshuizen te Rotterdam doen besluiten, het loon der sjouwerlieden met 10 à 30 cents per dag te verhoogen, zijnde thans van *f* 1.20 op *f* 1.30 en *f* 1.50 gesteld; andere geven hunne knechten *f* 1 per week meer, terwijl nog anderen 4 pond vleesch voor hunne rekening bij een bepaalden vleeschhouwer door elken knecht laten halen. Men spreekt ook van werkbazen, die eveneens hebben gehandeld of zullen handelen.

Correspondentie.

Het aanbod van d. B. te Rotterdam wordt met erkentelijkheid aangenomen. Wij zijn alzoo de beloofde bijdrage wachtende.

Advertentiën.

STEENKOLEN-PRIJZEN

VAN

E. P. BORST, PHZ.

KORTE HOUTSTRAAT, L, 11,

'S GRAVENHAGE.

	VRIJ AAN HUIS, GEMETEN EN IN ZAKKEN GELEVERD.	PER MUD.	DE 18 MUDDEN	DE 16 MUDDEN
New-Castle. 1ste kwal.	Stukkolen.	*f* 2.25	*f* 40.50	*f* 36.00
	Voor de Schop heel grof.	„ 2.20	„ 39.60	„ 35.20
	Kagchelkolen ½ grof	„ 2.10	„ 37.80	„ 33.60
	Gruis	„ 2.00	„ 36.00	„ 32.00
	Schaalkolen per 1000 Ned. pd.	„ 36.00	—	—
Luiksche, Marimontsche en Rhoer.	Stukkolen.	„ 2.20	„ 39.60	„ 35.20
	Voor de Schop vrij grof	„ 2.15	„ 38.70	„ 34.40
	Kagchelkolen ½ grof	[illegible]	[illegible]	[illegible]
	Kagchelkolen met grof.	„ 2.00	„ 36.00	„ 32.00
	Smeedgruis	„ 2.00	„ 36.00	„ 32.00
	Schaalkolen per 1000 Ned. pd.	„ 34.00	—	—
Sunderlandsche en New-Castle.	Stukkolen.	„ 2.15	„ 38.70	„ 34.40
	Voor de Schop vrij grof	„ 2.10	„ 37.80	„ 33.60
	Kagchelkolen ½ grof	„ 2.05	„ 36.90	„ 32.80
	Kagchelkolen ¼ grof	„ 2.00	„ 36.00	„ 32.00
	Kagchelkolen met grof mêlée.	„ 1.95	„ 35.10	„ 31.20
	Schaalkolen per 1000 Ned. pd.	„ 34.00	—	—

(142)

Bij JOH. NOMAN EN ZOON te Zalt-bommel is uitgegeven en alom te verkrijgen:

VERSLAG DER DEBATTEN

IN HET

Engelsch Parlement

OVER DE REGERINGS-VOORSTELLEN, TER WIJZIGING VAN HET BRITSCH-INDISCH [illegible] *f* 3.00.

(143)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 15 October 1853.

Nederland.	Pct.		Rusland.	Pct.	
Ned.W.Schuld.	2½	[illegible]			
Dito Certificat..	3	74¼	*Hope* 1798/1816	5	[illegible]
Dito dito	4	93 4/16 ¼ ¼	Dito 1828/1829	5	105½
O. I. Leening.	4	98⅛	Cert. 1831/1838	5	
Amort. Syndic.	3½	92⅝	Dito Dito	4½	96¼
Hand.-Maats.	4½	125	Dito *Hope*	4	
Belgie.			Dito *Stieglitz.*	4	89½
Certificaten.	2½		Dito dito 5e Ser.	4	
Dº *Rothschild.*	2½	50¾	Inschr. Assig.	6	
Frankrijk.			Certific. dito..	6	
Obligatien.	3		**Polen.**		
Spanje.					
Nieuwe	1	21⅝ 11/16 11/16	Obligatien	[illegible]	
Dito Buitenl.	3	45⅛	**Oostenrijk.**		
Dº Binnenl. ⁸/m.	3	41⅜ ¼			
Bew. Sp. Com.		5⅝	Metalliek	5	78⅛ ¼
Amort. Schuld.			Dito bet. Amst.	5	91
Portugal.			Dito letter B.	5	91
Londen nieuwe.	5	38¼ ⅛	Dito [illegible]	2½	40⅛
Dito uitgest.	4		[illegible] 1852	2½	40⅜

Mex. te Lond. [illegible]; Gren. te Lond. Uitg. 8⅜; Venez. [illegible] Uitg. 1 pct. 14; Peru 4½ pct. 71[illegible]

[illegible] verkeerde de markt heden bij matigen handel in eene gunstige stemming blijvende van Hollandsche fondsen Integralen; en van Buitenlandsche, Spaansche, Oostenrijksche Mexicaansche en Peruanen het meest begeerd, de laatste sluiten bijna 1 pct. hooger terwijl de andere plus minus ⅛ gestegen zijn.

FRANKFORT, Vrijdag, 14 Oct. [illegible] Metal. 80⅝; Loten fl. 250 117½; Bankaktiën 1355; 1 pct. Spanje 21⅜; 3 pct. dito 40½; wissel op Weenen 105¼.
De markt was algemeen willig.

LONDEN, Zaturdag 15 Oct. Consols 92⅝; Mexico 24; Peru 4½ pct. 72; Grenada 8⅜; Spanje 21⅝; Certificaten 5⅜; Russen 97.

PARIJS, Vrijdag 14 October. Fransche 4½ pct. ex c. 100; dito 3 pct. op t. 72.20; Spanje binn. 3 pct. 41; dito 1 pct. 21⅝; Belgie 4½ pct. 97½; Rusl. 4½ pct. 94½; N. Metal. 90; Piemont 96.60.

WEENEN, Vrijdag [illegible] October. N. Met. 91⅝; dito Lett. B. 105; Bankactiën 1300; Lomb. 5 pct. 97; Loten fl. 250 132; Wissel Lond. 10.51; Parijs 130¾; Zilver 11[illegible]
Consols hooger.

MADRID, Dingsdag 11 October. Spanje binn. 3 pct. 42[illegible]; dito nieuwe 1 pct. 22½.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te 's Gravenhage [illegible]